

ישראל ו(אי-)התמודדות עם ביקורת

ד"ר רועי קיבריק*

המאמר פורסם במעריב ב-6 באוגוסט 2017

המדיניות של ישראל בשטחים זוכה לביקורת רבה מצד מדינות המחשיבות עצמן ידידות של ישראל. אל מול ביקורת זו מדינת ישראל מרבה לתקוף את המבקר, לעשות לו דה-לגיטימציה ולנתק מגע. צורת התמודדות זו עם ביקורת פוגעת בסופו של דבר בישראל, כאשר היא מאבדת אפשרויות להגיב ולהשמיע את קולה ועמדתה. טוב תעשה ישראל אם תבחר להמשיך ולחזק את הקשרים עם המבקרים שלה ותתמודד עם הביקורת דרך שיח מתמשך ושינוי התנהגות.

קשה לישראל להתמודד עם ביקורת. לאף אחד לא קל. זה בייחוד קשה כאשר מישהו אחר מצביע על חלקים בך, שאתה לא אוהב לראות במראה, ועושה כמיטב יכולתך להסתיר. ישראל לא אוהבת שמבקרים אותה על שליטתה בשטחים הכבושים ועל שליטתה על אוכלוסייה אזרחית משוללת זכויות שוות. היא מנסה להסתיר מעצמה את הכיבוש - כי ככה היא יכולה להמשיך להרגיש טוב עם עצמה, צודקת, מוסרית, יהודית, דמוקרטית - אולם, הביקורת המופנית כלפיה מחייבת אותה להתמודד עם החלקים הפחות טובים שלה.

מדינות רבות הרואות עצמן כידידות אמת של מדינת ישראל, מוצאות עצמן מבקרות את מדיניות ישראל, בייחוד סביב סוגיית המשך הכיבוש. גרמניה, מבקרת את מדיניות ישראל כלפי ארגוני השלום; הממשל האמריקאי, הנוכחי, כמו הקודם, מבקר את המשך הבנייה בהתנחלויות, וכך גם זרמים מרכזיים ביהדות ארצות-הברית; האיחוד האירופי מבקר את מדיניות ישראל בשטחים הכבושים; כך גם נוהג האו"ם; כך נוהגות מדינות רבות נוספות. והרי, זה מה שמצופה מידידים, שלא יפחדו להגיד לנו את האמת על איך אנו נראים וכיצד אנו מתנהגים. הרי ידידי אמת אמורים להתריע בפנינו, כאשר אנו נוקטים במדיניות אשר הם תופסים כמזיקה לנו. היינו רוצים לחשוב שכאשר ילדינו יתפתו לשתות יותר מדי, לנהוג מהר מדי, להתנהג בניגוד לנורמות החברתיות המקובלות, יהיו לידם חברים טובים אשר יעצרו אותם וימנעו מהם לשלם את מלוא המחיר על כך.

אל מול ביקורת המופנית כלפיה, מדינת ישראל בוחרת לתקוף את המבקר, לעשות לו דה-לגיטימציה, או/ו לנתק מגע. כאשר סנגל וניו-זילנד הגישו את הצעה 2334 למועצת הביטחון, ישראל החזירה את שגרירה הביתה. את שגרירי המדינות שתמכו בהחלטה זו, היא [זימנה](#) לשיחות נזיפה. את ועדת הבדיקה מטעם האו"ם לעופרת יצוקה, ישראל [בחרה](#) להחרים. כאשר גרמניה הביעה תמיכה בארגוני חברה אזרחית, בחר ראש הממשלה [להחרים](#) את שר החוץ הגרמני. כאשר יהודי ארה"ב [ביקרו](#) את מדיניות ישראל בשטחים, פעלו גורמים בישראל לקעקע את זכותם להעביר ביקורת. כאשר האו"ם קיבל החלטות המבקרות את ישראל, היא תקפה אותו ובחרה [לקצץ](#) בתקציבו. וכאשר פרטים הקוראים לחרם על ישראל בגין פעילותה בשטחים מעוניינים להגיע לישראל, כניסתם נמנעת מראש, ומגובה [בחוק](#). הכול, רק לא לשמוע ולא להתמודד עם ביקורת.

לתקוף, לנתק מגע, ו/או לקעקע את הלגיטימיות של המבקר – זאת לא הדרך הדיפלומטית. יותר חשוב, זאת לא הדרך המשרתת את האינטרסים של מדינת ישראל. נכון, המשימה של הדיפלומט הישראלי קשה לנוכח המדיניות הישראלית בשטחים שאינה מקובלת בזירה הבינלאומית. קשה להסביר למדינות ערב את המשך שליטתה של ישראל על האוכלוסייה הפלסטינית, ולהתקדם לבניית קשרים דיפלומטיים עמן. קשה להסביר למדינות הדמוקרטיות שישראל היא בכל זאת, על אף השליטה על אוכלוסייה משוללת זכויות, דמוקרטיה ליברלית. זה לא מסתדר בקלות. אולם, טוב תעשה ישראל אם תבחר להמשיך ולחזק את הקשרים עם המבקרים שלה ותתמודד עם הביקורת דרך שיח מתמשך ושינוי התנהגות. במקום לטרוק את הדלת ולהסתגר, על ישראל להתייפות ולהפנות את פניה לעולם.

* ד"ר רועי קיבריק הוא מנהל המחקרים במכון מיתווים ומלמד בחוג ליחסים בינלאומיים באוניברסיטה העברית.